

Læs fortællingen på forhånd. Se arbejdsspørgsmål nederst.

Anna: Fra karakterstrategi til at ville ruste sig til fremtiden som psykolog

Anna er nu specialekandidatstuderende på psykologstudiet, AAU, og hun har lige fra begyndelsen været meget optaget af at blive en dygtig psykolog, og at klare sig godt på studiet. Som Anna udtaler: "man skal klare sig godt, og der skal ikke være nogen nederlag, helst ikke". Annas opfattelse af, hvad det at klare sig godt på studiet betyder, har imidlertid forandret sig meget undervejs.

Annas læsestrategi

Til at starte med var Anna hvad hun selv betegner en 'karakternørd'. På bachelorstudiet gik hun efter 10 og 12-taller. Anna har siden gymnasiet været dygtig til at forberede sig og gå til eksamen, og det var derfor naturligt for hende at fortsætte denne linje på universitetet; hun går efter 'perfekte' præstationer, og hun fortsatte en karakterstrategi som bl.a. gik ud på at læse strategisk:

"selvfølgelig har jeg læst nogle spændende ting på bacheloren, men min motivation har været at læse det, som jeg mente kunne give et godt resultat og bruge det på en måde, som jeg mente kunne give et godt resultat."

Anna havde kastet sig ud i et akademisk spil om at imponere. Anna 1) udvalgte både hvad hun læste ud fra karakterstrategiske hensyn, og 2) anvendt det ud fra strategiske hensyn. Ad 1) Anna læste ikke ud fra interesse, men analyserede kursernes krav i studieordningen mv., og undervisernes forventninger, og så gik hun direkte efter det. Anna fortæller, at hun fx forberedte teoretiske vinkler (fx socialkonstruktionisme), som kunne give overraskende anderledes perspektiver på en problemstilling og dermed imponere censor og eksaminator, frem for at vælge perspektiver ud fra, hvad hun selv "tror på i praksis". Anna har nemlig en klar oplevelse af, at det at studere på universitetet og at blive en kompetent psykolog handler om at kunne anlægge forskellige teoretiske perspektiver og forståelser, og at bruge den ene position til at kritisere den anden, i en fortsat bevægelse, hvor man ikke behøver at tage stilling eller ende et sted (dette kan betegnes *akademisk selvsving*).

Anna følte sig tilskyndet til denne karakterstrategi, da hun på studiet mødte andre dygtige studerende, hvor flere var konkurrenceorienteret som hun selv. Endelig forstod hun det at opnå høje karakterer, som en måde at validere at man er dygtig: at opfylde studieordningens målbeskrivelser og gennemføre de formelle eksaminer til punkt og prikke er vel hvad universitetsuddannelsen handler om?

Annas projektstrategi

Anna udviklede i staten af sin studietid også en særlig indstilling til emnevalg ved projekt. Anna gik bevidst efter emner, som hun havde en "tilpas distance til" i betydningen, at blodet ikke

Kommenterede [CF1]: Til underviseren:

Opsummering

Anna gennemgår en stor faglig og personlig udvikling under sit uddannelsesforløb, startende med en karakterstrategisk indstilling, hvor Anna fandt en sikkerhed og motivation i at excellere karaktermæssigt, men på en måde, hvor arbejdet med at finde sin egen stemme, interesse og position trådte i baggrunden. Konfronteret med oplevelser i praktikken af at komme til kort, af at have vanskeligt ved at anvende sin teoretiske viden i praksis, samt som følge af et ønske om at tage udgangspunkt i egne interesser, tager Anna udfordringen mere bevidst op og arbejder i stedet på at ruste sig til praksis ved at engagere sig i personligt betydningsfulde emner og ved at forholde sig personligt til dem. Dette er mest tydeligt ved specialeemnet, hvor hun bevæger sig lige ind i løvens hule, for både at lære noget om et betydningsfuldt emne, og for at lære at være professionel i forhold til emner, der berører hende

Annas forløb kan fortolkes som udtryk for en dannelsesproces, hvor Anna bevidst tager fat om sin frygt for at fejle og blive dømt forkert i forhold til hendes egen spirende forståelse, og gradvist får øvet sig i at turde stå ved sin egen stilling og finde sin egen mening (dannelsesprocessens 2. bevægelse).

Se flere kommentarer sidst i dokumentet ved arbejdsspørgsmålene.

Kommenterede [CF2]: Rettelser til næste gang:

1) Jeg mangler at beskrive, hvordan Anna om sit bachelorprojekt udtaler, at det kan hun huske alt omkring, og at dette projekt var det første hun valgte ud fra sin egen undren, og er glad for, selvom hun ikke fik en høj karakter.
2) Angiv en kilde i fx semesterplanen, så studerende kan referere til teksten i deres projekt procesbeskrivelser mv..

rigtig kommer op at 'koge' under arbejdet med dem. Ved afståelse fra involvering i emnet oplever Anna omvendt en 'sikkerhed' og et uforstyrret overblik, og ved eksamen kunne hun frit kan 'jonglere med' argumenter og perspektiver for og imod uden at være knyttet til noget specielt.

Ved to projekter på 6. og 8. semester valgte Anna imidlertid en anden vej, idet hun her undtagelsesvist valgte emner, som hun selv oplevede som personligt vigtige. Men arbejdet med disse personligt betydningsfulde emner var anderledes, mere forstyrrende, vanskeligere at overskue og navigere i. "*Jeg kommer et eller andet sted på dybt vand på en anden måde. Jeg er ikke ligeså sikker i noget*", fortæller Anna om disse projektprocesser.

Praktikoplevelserne og den nye indstilling til det at studere

Anna har imidlertid forladt karakterstrategien, og hun ser det i dag ligefrem som ikke 'ordentligt' at karakterere af hovedmotivationen, når uddannelsen handler om mennesker. Men hvad gjorde, at Anna skiftede indstilling til studiet. Og til hvad?

Anna fremhæver to oplevelser fra hendes praktikophold ved en Pædagogisk-Psykologisk Rådgivningsenhed på 8. semester, hvor hun følger to erfarne PPR psykologer. Under forløbet oplever hun flere situationer, hvor hun ikke 'slår til'. Anna beskriver særligt to situationer. Én situation hvor hun forbereder sig grundigt på at tale med en dreng om en svær episode, men til hendes store overraskelse kan hun ikke få ham til at sige ét ord om det; "*Altså, der kunne jeg mærke, hold da op, der slår jeg ikke til, min forberedelse slår overhovedet ikke til*". I situationen føler hun sig "*handlingslammet*". I en anden situation er hun – uden at kunne forklare det – i stand til at gennemføre dele af en test med et barn, som hendes praktikvejleder har måttet opgive at gennemføre, uden at Anna kunne forklare hvorfor. Anna opsummerer sin oplevelse som, at "*virkeligheden ikke er den samme som det, man forbereder sig på*". Hun oplever også, at hun ikke kan huske de begreber, som hun lærte udenad op til eksamen, i praktikken. Hun oplever det også som 'fremmet' at anvende disse begreber og teorier i praksis. Disse oplevelser har gjort, at hun nu går anderledes til sit studie og eksamenssituationerne ved at 'følge sin egen interesse', sin egen undren. Som Anna udtrykker det:

"...jeg har været utrolig god til eksamenssituationer gennem hele mit liv, næsten. Nemlig fordi jeg har haft den der klarhed og den der distance. Men det har jeg ikke lyst til [mere], fordi jeg synes ikke det ruste mig godt nok til arbejdet bagefter. Der bliver man konfronteret personligt hele tiden"

Anna vil 'ruste sig' til arbejdet som psykolog ved at udfordre sig selv i forhold til problemstillinger, hvor hun er personligt engageret og ikke uden videre kan overskue problemkomplekset eller finde sin egen mening, og derved frustreres og presses ud i situationer, hvor hun skal 'tænke kreativt og ud af boksen', og finde en større forståelse. Anna oplever det som, at det er først nu, at hun er 'moden' nok til at give sig i kast med det, da det for hende at se kræver, at hun tør begive sig i kast med diskussioner, hvor hun ikke kan 'bunde', og

at hun kan rumme at "være i frustrationen med, at det måske ikke er så pænt og rent akademisk, og der er nogle konflikter hele tiden, sådan personlige kontra faglige konflikter". Anna begyndte så småt at tage denne udfordring op med at forfølge sin undren ved sit bachelorprojekt. Og nu fremme ved sit speciale tager hun udgangspunkt i et fagligt centralt og personligt betydningsfuldt emne. Karakteren vil altid betyde noget, fortæller Anna, men målet er først og fremmest at 'ruste sig' til arbejdet bagefter.

Berøringsangsten for virkelighedens kompleksitet

Hvorfor er Anna rendt ind i netop de ovenfor beskrevne udfordringer? Hvilket ubevidste og aktive processer kan tænkes at have udspillet sig, når Anna retrospektivt ser tilbage? Her skal peges på både personlige processer, som Anna kalder 'modningsprocesser', og på almene udfordringer, som alle er eksemplariske for faglige udviklingsprocesser.

Når virkelighedens kompleksitet skræmmer

If. Anna er 'virkeligheden mere kompleks end teorierne er', men sådan har hun ikke altid set på teorier. Længe under bachelorstudiet havde hun derimod en antagelse om, at 'teorierne var virkeligheden, at det var måden at forstå verden på'. Der var først ved kandidatstudiet, at hun fik øje for, at teorier 'bare' er forsøg på at forklare sammenhænge, eller at teori er begrebssystemer, der bidrager med en øget forståelse af aspekter af fænomenerne og problemstillinger, uden at omslutte dem.

Det er altså i bund og grund virkelighedens kompleksitet og sammensathed, som udfordrer Anna. Anna fortæller, at hun helt konkret har haft vanskeligt ved at forholde sig til paradoksale eller komplekse sammenhænge: "Jeg var ikke god nok til at sige "sådan ser det ud, og sådan er det modsætningsfyldt". Og så bare acceptere det som det er.", fortæller Anna. Dette er netop et af de områder, hvor hun if. eget udsagn har udviklet sig. Hun er nu blevet "bedre til at være i paradokset", fordi der er "modsætninger i den virkelige verden, hvis man kan sige det sådan"; på samme måde er hun blevet bedre til at stå i situationer, hvor hun ikke kan give et svar.

Hvad er baggrunden for, at ovenstående følelsesmæssige og erkendelsesmæssige indsigter var udfordrende for Anna? Her skal fremhæves to forhold:

- a) vanskelighederne forbundet med at arbejde med betydningsfulde og komplekse problemstillinger, og
- b) vanskelighederne forbundet med at tage stilling og finde egen mening.

A) Hvorfor er det vanskeligt at arbejde med betydningsfulde og komplekse emner?

Anna fremhæver selv, at uddannelsen i form af vejledere og undervisere på den ene side kan gøre meget for, at man som studerende kan blive "konfronteret med virkelige situationer og opleve den frustration, der ligger i, når teorierne ikke slår til". Men også at undervisere og seminarholdere har en vigtig opgave med at sætte teori-begreber i forhold til problemstillinger, som studerende kan relatere til.

Omvendt må Anna også erkende det arbejde, som er placeret på hendes egen banehalvdel. "Det der er svært ved det", forklare Anna, "det er nok det med, at man skal igennem en eller anden modningsproces", for at turde kaste sig ud i at tage favntag med problemstillinger som er udfordrende for én. Annas specialemne - psykiske følger af abort - oplever hun som et emne, hvor hun 'sætter sig selv på spil', da hun ser det som 'utrolig spændende' og som 'utroligt personligt'. Det skyldes, at Anna er vokset op i en kultur, hvor abort er forbudt ved lov, og fordi "grundlæggende synes jeg abort, det er ikke godt"; men hun vil alligevel lære at forstå og arbejde professionelt med emnet. Det har krævet en modningsproces hen over flere år, kritisk støtte fra specialevejlederen, og endelig at Anna har arbejdet med den frustration, som rejser sig: "...jeg kan sagtens mærke frustrationen i, hvordan jeg skal få det ned på skrift, når jeg er så personligt engageret i det". Her er det godt, at projektarbejdet strækker sig over flere måneder.

Anna har også tidligere fremhævet en anden form for frustration. Nemlig den frustration som følger af at stå over for spørgsmål eller problemstillinger, som er *uoverskuelige*, som man ikke ved hvordan man skal gribe an og som ikke har et ligetil svar - til at begynde med. Anna erkender, at hun i starten af sin studietid havde mest "lyst til at have de rene teoretiske linjer, og diskutere dem, i stedet for frustrationen over, at jeg ikke har svar på noget". At rumme denne frustration er et følelsesmæssigt arbejde, som man let kan undlade at gøre, men som Anna er blevet bedre til.

B) Hvorfor er det vanskeligt at tage selvstændigt stilling?

Anna beskriver, at hun som studerende oplevede det som "lidt farligt akademisk at tage stilling" ud fra sig selv ved eksamen. Det er udfordrende for de fleste.

For Anna viste det sig at være en udfordring at finde sin egen mening og have tillid til den. Alle udfordres på noget, og dette vise sig som en af Annas store udfordringer. Men hvorfor kan det opleves som vanskeligt at tage stilling? Anna fortæller, at hun som især bachelorstuderende var tilbageholden med at tage udgangspunkt i sin egen forståelse ved eksamen, og at tage stilling ud fra det som hun selv tror på. Anna oplever helt konkret at hun har mere på spil ved eksamen, hvis hun har investeret sig personligt i de forståelser, som hun fremlægger: "fordi man bliver bedømt på noget, man er personligt interesseret i som kommende psykolog, og hvis man så får en dårlig bedømmelse, så går det jo ud over ens forståelse af sig selv som psykolog", fortæller Anna. Annas eksempel viser, hvor sårbart det kan opleves at opbygge sin egen forståelse og tænkning, fordi modsigelser eller kritik af den let kan opleves som afvisning eller vanskelig at håndtere. For at beskytte sig fra at lande i sådan en situation, kan Anna ubevidst tænkes at have valgt karakterstrategien. "Det er nok også derfor karakteren er vigtig. Jeg er utrolig påvirket af, hvad andre synes", fortæller Anna. Karakteren var i starten et håndgribeligt tegn på, at det Anna fremførte var rigtigt.

Men der er forskel på at spille et akademisk spil for at imponere andre, og så at investere sig i at udvikle sin egen tænkning og forståelse af sagen. Annas karakterstrategi kan fortolkes som et ubevidst, men aktivt forsøg på at undgå at tage stilling ud fra sig selv – så hellere arbejde ud fra strå-mandspositioner og være u-involveret i standpunkterne, hvormed Anna har kunnet indgå i eksamensspillet uden at tabe en personlig indsats.

Men Anna har nu vendt 180 grader og udfordrer nu sig selv og tager udgangspunkt i egen undren og egne 'fordomme' (jf. specialeemnet), i brydningstag med virkelighedens kompleksitet. Noget af det der har inspireret Anna i denne proces er hendes møde med sine praktikvejledere. En af praktikvejlederne havde fx en standardfrase, som hun anvendte inden hun afrundede møder og skulle konkludere på en sag: *"Det største privilegium for en psykolog er at være i tvivl. Så på den ene side ser jeg (x y) forhold, og på den anden side ser jeg (æøå) forhold..."*. Ved denne formulering får praktikvejlederen nemlig gjort sig fri af tidligt at skulle lægge sig fast på en forståelse med det samme, og kan så at sige blive i en undersøgende og undrende position lidt længere, og holde flere forståelsesmuligheder åbne, inden der konkluderes.

Anna kan tænkes at være inspireret af praktikvejlederens stil, da det giver hende luft i forhold til straks at skulle lande på et svar og at have svar på alt, og dermed kan hun lettere udholde den frustration, der er forbundet med at undersøge komplekse problemstillinger. Anna inspireres også af sine praktikvejledere i forhold til at håndtere det store ansvar, der følger med at være psykolog, nemlig ved at spejle sig i deres meget forskellige 'stile':

"Altså, det åbnede noget op for mig, at de var utrolig forskellige, utroligt forskellige baggrunde, alder og erfaringer. Men de var gode psykologer på hver sin måde. Og [...] det gik op for mig at når jeg kommer ud, skal jeg finde min egen stil og gøre tingene på min måde".

Anna beskriver en form for frisættelse i forhold til antagelsen om, at der kun er én rigtig måde at være psykolog på. I stedet kan hun tage hul på processen med at 'finde sin egen stil', at tage stilling ud fra sig selv, inspireret af andre.

Forberedelses-spørgsmål til casen

Læs casen hjemmefra og medbring den digitalt eller i papirform til workshoppen/seminaret.

- 1) Hvad forstår du som de centrale temaer i casen? Hvilket udviklingsforløb gennemgår Anna?
- 2) Har du overvejet, at dit valg af projektemne, af teori ved eksamensopgaver mv. har betydning for din måde at studere på? Hvilken betydning kan det have?

1) Anne: Gruppediskussionsspørgsmål ved dannelsesworkshopen

Lav noter omkring dine egne tanker undervejs i diskussionerne.

1. *Beskriv* hvad I hver især forstår som de centrale temaer og udviklingsforløb i casen.
2. Hvilke(n) dannelsesprocesser gennemgår Anna? Altså: hvad kæmper hun **med?**
3. Hvilke idealer for *den praktiserende psykolog* ender Anna med at **fremhæve?**
 - a. Hvilke drømme har du omkring dit fremtidige virke som psykolog?
 - b. Hvilke idealer for det at praktisere som psykolog vil du stræbe **efter?** (husk at høre alles tanker ved bordet)
4. Hvilke idealer for det at *studere på universitetet* fremhæver **Anna?**
 - a. Hvilke forventninger har du til det at være universitetsstuderende?
 - b. Hvilke idealer for det at være universitetsstuderende vil du stræbe efter?

Frivillig pause-aktivitet

Hvad tænker du på som idealer for det at studere psykologi?

Indskriv gerne dine tanker via linket www.livsverden.dk/ideal (svar er anonyme).

Kommenterede [CF3]: Udleveres på selve workshopen

Kommenterede [CF4]: Til underviseren: Anna har i starten et behov for den sikkerhedsfølelse en høj karakter giver (jf karakterstrategien). Hun kæmper bagvedliggende måske med at turde sætte sig selv på spil, at vove sin egen forståelse, fordi hun måske oplever det som farligt at blive dømt forkert i forhold til hendes personligt-faglige overbevisninger ('tænk hvis det var forkert', som hun siger)

Kommenterede [CF5]: Til underviseren: Psykologisk profession idealer i case:

- o At kende sig selv (/det kommer tæt på), egen menneskeforståelse, egne værdier, selvforståelsen.
- o et 'privilegium' at turde være i tvivl som psykolog - at kunne blive i undersøgelsesfasen.
- o at kunne trække på sig selv, OG kunne få afstand til sagen og objektivere det, både og (ricoeurs fortolkningsbue).

Kommenterede [CF6]: • Åbent spørgsmål. Fx Fx
En psykolog er en der forstår sig på mennesker

Kommenterede [CF7]: Til underviseren:

- a) At bruge projekter osv til at lære sig selv og egne standpunkter at kende, egen menneskeforståelse, egne værdier, selvforståelsen.
- b) Fordybelse ud fra en personlig følt undren (vs karakterstrategiens udvælgelse af pensum etc.).
- c) At kunne udholde at være i frustrationen, i en ikke-vidende position, ikke at kende 'svaret', og forblive undersøgende.